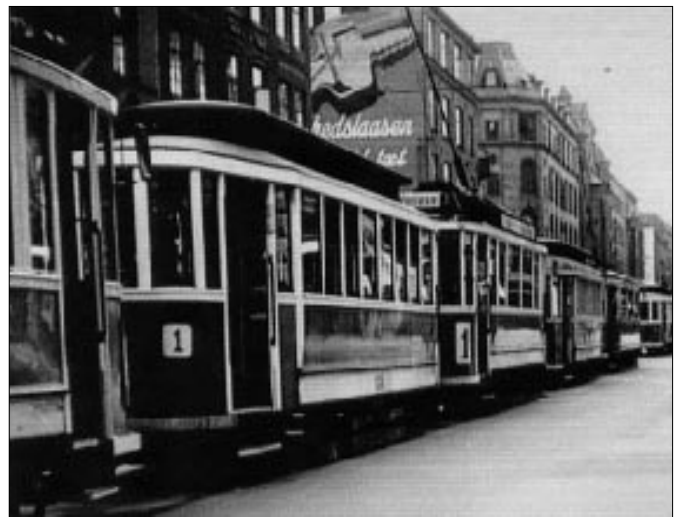

Folkestrejkerne 1944 Stilhed før stormen

I gaderne udbyggedes og forstærkedes barrikaderne. Ingen drømte om at kæmpe den ædle kamp på barrikaderne som under den franske revolution, men barrikaderne forhindrede simpelthen tyskerne i at komme frem og beskyttede i nogen grad mod deres vilde skyderi.

Sporvejsfunktionærer var blevet beskudt, derfor stoppede de. Danske betjente bevæbnet med karabiner beordredes til at tvinge sporvognene på gaderne. En betjent på hver side af vognstyrreren fik godt nok sporvognen ud af remisen, men hurtigt blev de stoppet og køreledningerne klippet over. Dansk politi holdt ved strejkens afslutning lav profil.

Mummespil

Danske politikere og myndigheder havde fabrikeret et udkast, som skulle udsendes over radio og via plakater. Dette udkast var en betingelsesløs kapitulation til tyskerne og ville være en hån mod de døde og såredes ofre.

Fredag aften kl. 19: Udkastet – samarbejdsfolkernes kapitulation blev overrakt af direktør Svenningsen og kasseret af Best.

To ord var anstødsstenen – beklagelsesvis og besættelsesmagt.

Men den rigsbefuldmægtigede, som var på Herrens Mark, troede endnu på, at han med magt og vold kunne kue en våbenløs befolkning.

Han var simpelthen desperat, rådløs – for at sige det pænt, helt ude af flippen. Han havde også problemer med Der Führer. Best rasede og erklærede, at nu ville tysk militær og politi holde orden og de kunne sagtens ordne en by med kun en million indbyggere.

Men blev han klogere?

Fredag aften kl. 21: Tyske tropper besætter el-, gas- og vandværker – kl. 22 er alle disse livsnødvendige forsyninger afbrudt.

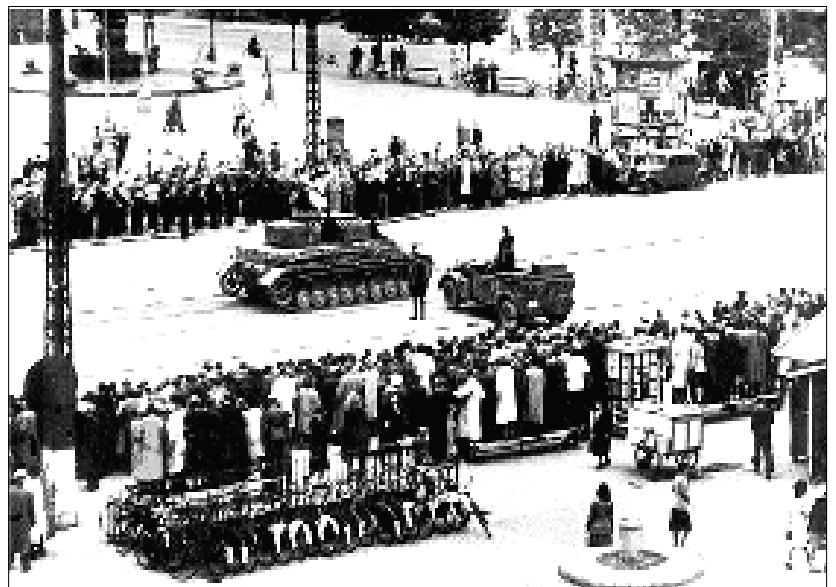
Hr. og fru Hansen ruster sig til de våbenløses kamp. Da tyskerne havde lukket for vand – gas og elektricitet tog de sagen i egen hånd. De hentede vand i Sortedamsøen.

Den uundværlige kaffetår var sikret. Man var kampklar.

Men alle, der kunne krybe og kravle havde på forhånd sikret sig bedst muligt, alt, der kunne rumme bare lidt vand var fyldt til randen. I en vaskekælder var selv gruedlen fyldt. Når en befolkning er trængt som den danske var, sker der det mest utrolige, gamle fjender forbrødrer.

Nødpumper forsynede Hospitaler med vand direkte fra søerne.

Her er et nødkomfur indrettet i en gård, men mest brugt var de ovne, smedene havde fabrikeret i fusk på deres arbejdspladser. Man kunne endog se kvinder stå og lave mad på altanerne på disse nødovne.

Fredag nat:

Tyske tropper strømmer med svære våben, artilleri, kampvogne og tanks mod København.

Lørdag formiddag:

Mere mummespil

Det første kasserede udkast ændres og ny udgave overbringes af Svenningsen til Best kl. 13.30 med ønske om, at elforsyningen åbnes, således at budskabet kan udsendes over radio. Dette accepterer Best, men fremsætter nye krav:

Tre ledende danske personer skulle fjernes fra deres poster.

Man bøjede nakken og accepterede kravene.

Et unødvendigt offer, da Best ombestemte sig igen.

Al offentlig kommunikation var afbrudt, men folketelegrafen fungerede. Meddelelser af betydning spredtes fra den ene ende af byen til den anden på rekordtid. Nu skulle man tro, at budskaber, der gik fra mund til mund, ville blive «forbedret» – ændret, som i fjerden, der blev til fem høns, men saglighed, kampmoral – solidaritet var i højsædet.

Lørdag:

Belejringstilstand

Afskrift i uddrag: Frit Danmarks Hvidbog side 220

«Som kommandant for de tyske tropper på Sjælland bekendtgør jeg herved:

den 1. juli 1944 kl. 12 har jeg overtaget den udøvende magt for staden Københavns område.....al trafik ud af Storkøbenhavn og enhver trafik ind i byen forbudt».

I de næste fire sætninger gentages med forskelligt skrål – formuleringer om, at man vil hensynsløst skyde osv. Det fik de nu ikke mange danskere til at tisse i bukserne af skræk over.

Bemærkelsesværdigt i bekendtgørelsen er to udsagn.

1. Danske myndigheder og politi har ved deres passivitet samt størstedelen af den københavnske befolkning har fremmet sprængstof – og voldsforbrydelserne.....

2. Da der i dagene mellem 20. og 29. juni ikke har fundet sabotagehandlinger sted besluttede den rigsbefuldmægtigede at lette spærretiden til kl. 23.»

ad. 2. Her er tyskerne igen helt ude i den grønne skov.

Sandheden var, at alle danske modstandsstyrker havde fået en klar, entydig ordre om ikke at gribe til våben eller aktionere. Frihedsrådet opfattede tyskernes terror som et forsøg på at lokke modstandsbevægelsen op af jorden for bekvemt at kunne udlette den.

Det vender vi tilbage til.

Mummespillet fortsætter

Søndag:

Best lover samarbejdsfolkene, (landsforræderne) at hvis de udsender den censurerede udgave om opfordring til at optage arbejdet, vil han åbne for vand, gas og el søndag aften og afspærringerne hæves.

Mandag morgen.

Afskrift: Frit Danmarks Hvidbog side 222.

«I forståelse med cheferne for centraladministrationen og repræsentanter for de samarbejdende politiske partier ønsker vi repræsentanter for hovedstadskommunerne samt danske arbejds- og erhvervsorganisationer at rette følgende henvendelse til befolkningen i anledning af den situation, der er opstået som følge af den sidste tids begivenheder.

Arbejdsnedlæggelsen i København har bragt hovedstadens befolkning i en skæbnesvanger situation. Konsekvenserne af en fortsat strejkebevægelse er uoverskuelige.

Tilførslerne af levnedsmidler og andre livsfornødenheder til hovedstaden svigter allerede og vil i løbet af korteste tid gå helt i stå.

Faren for indgreb med virkninger af uoprettelig karakter er overhængende. Genoprettelse af byens normale liv er en nødvendig forudsætning for, at truende ulykker kan undgås.

Alle og enhver opfordres derfor indtrængende til straks at genoptage deres daglige gerning.»

Dette skammens dokument var undertegnet af:

Borgmestrene i Frederiksberg - Gentofte og Københavns Kommuner
– formanden for borgerrepræsentationen – Dansk Arbejdsgiverforening,
– Arbejdernes Erhvervsråd – Grosserer Societetet – Fællesrepræsentationen for Håndværk og Industri – Industrirådet – Håndværksrådet
– Landbrugsrådet –

De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalgs 22 medlemmer.

Formanden for De samvirkende Fagforbund Eiler Jensens tale i Danmarks Radio havde følgende ordlyd:

«Det er jo længe siden, jeg har talt i radioen, men under de nuværende forhold, hvor meget står på spil for arbejdere og småkårsfolk, vil jeg på egne og på de Samvirkende Fagforbunds forretningsudvalgs, Fællesorganisationens og Arbejderbevægelsens Erhvervsråds vegne rette nogle indtrængende ord til hovedstadens, ja til landets arbejderbefolkning.

Først vil jeg advare mod at lytte til alle de fantastiske rygter, der er i omløb, f.eks. om at adskillige fagforeningsfolk er arresteret. Jeg kan fuldkommen afkræfte et sådant rygte.

Ingen fagforeningsfolk er sat fast eller forulempet.

Vi har i De Samvirkende Fagforbund med opmærksomhed fulgt situationens udvikling, og vi har den opfattelse, at når forsyningerne med elektricitet, gas, vand, brød, mælk og grønsager, ja alt standses, som sket er, da rammer det hurtigt og hårdest småkårsfolk.

En fuldstændig afspærring af byen vil hurtigt bringe hungersnød og elendighed, særlig for de svageste, for småbørnene, for husmødrene, for arbejderne – de velhavende klarer sig bedst, særligt når de har kunnet trække sig ud af byen. Der er nu lukket op for lys, vand og gas og for byspærringen. Vi må nu have det normale liv i gang, og derefter flere lempelser i situationen. At gå den modsatte vej med skærpelse vil blive en katastrofe.

Jeg appellerer til fagforeningsformændene og tillidsmændene om at søge forbindelse med medlemmerne, således at alle mand går i gang i morgen tidlig.

Mange arbejdere har vedtaget at begynde.»

En lodret løgn; direkte i modstrid med Frihedsrådets parole.

I 1929 udtalte professor ved Århus universitet

Den socialdemokratiske førerklasse er da i det store og hele en filistrøs småborgerklasse, hvis fornemste interesse, det er at sikre sin egen småborgerlige eksistens. En sådan kaste er prædestineret for nazismen.»

Må man give ham ret?

Analyse: Hvem var involveret? Hvorfor? Hvordan?

1. Det danske folk på gulvplan

2. Modstandsbevægelsen

3. Samarbejdspolitikere og deres lakajer.

I juridiske sammenhænge og i retssale almindeligvis benævnt kol-laboratører eller landsforrædere

4. Den nazistiske besættelsesmagt

ad. 1

I og med, at man fik indrømmelser fra besættelsesmagten, kan de strejkende på kort sigt vel betragte sig som sejrherre? MEN!

På længere sigt var de tabere. Hvorfor dog det?

Var ofrene helt forgæves?

Sagt groft – politikere og fagforeningsledere forrådte deres eget folk, som havde valgt dem til at varetage deres interesser.

a. Tyskerne fortsatte deres undertrykkelse og deres hensynsløse udplyndring af landet. Der blev ikke tale om formildende gradforskelle, tvært imod, kun om ændret taktik.

b. Samarbejdspolitikere fortsatte deres mummespil, et af mange vidnesbyrd er:

Den skæve Våbenfordeling – Den danske Brigades landsætning.

Deres handlinger er kendt fra den bedrageriske kassebedrøver, der for at undgå opdagelse er tvunget til at fortsætte bedragerierne.

Man kæmpede for sine fede ben og frygtede De Lange Knives Nat.

c. Danmarks parlamentariske system fortsatte sin haltende gang efter kapitulationen.

En af flere årsager hertil var, at netop de personer, der havde deltaget i det bedrageriske mummespil på få undtagelser nær, stadig sad på samfundets mest indflydelsesrige poster og beskyttede hinanden, ved simpelthen at holde mund, smide sand på og køre alle sager ret ned i syltekrukkerne.

Hvis man skal tale om et retsopgør efter krigen, blev det foretaget med en karklud så fedtet, at snavset hængte ved, rent blev der ikke.

ad. 2

Modstandskampen blev mere udbredt og flere deltog på et eller andet plan. De aktive sabotører optrådte dog i et så forsvindende lille antal og af sikkerhedsgrunde på en sådan måde, at folkestrejkerne fik meget lidt indflydelse.

Personligt bedømt blev den Good – Will, vi nu fik, ophævet af den tyske terror, her tænker jeg specielt på, at det til tider var mere end vanskeligt at finde logier – steder at putte sig.

Hvad åbenbarede, hvad afslørede Folkestrejken

Analyse - Baseret på oplevelser – moralske kriterier

Skete et sindelagsskifte her?

Skønt jeg var bevidst om, at det var vore sabotageaktioner, der havde udløst dette ragnarok, følte jeg ingen stolthed, ingen begejstring, kun bekymring, ikke for min egen person, men for vor by og for mine bysbørn. Men lad mig slå fast, jeg følte medskyld, medansvar, og jeg var skræmt, for hvor langt ville tyskerne gå?

Det danske folk fulgte nu Frihedsrådets paroler, kommunikationen var i top; de illegale blade, engelsk og svensk radio fungerede fint. Danskerne var nu en potentiel fare for tyskerne i tilfælde af en allieret invasion.

Dansk politi ville ikke, eller kunne ikke længere gå tyskernes ærinde, gjorde de det alligevel, ville det betyde borgerkrig. Dansk politi blev dermed en væbnet trussel mod den tyske besættelsesmagt.

Dansk Politi var ikke længere et 100 % sikkerhedsnet under samarbejdspolitikkerne.

Dengang og såmænd også i dag er jeg mere end i tvivl om rigtigheden i min bedømmelse af mine landsmænd.

August 1944 opstanden i Warszawa

omtalt detaljeret i Bind 4 – kapitel 3 og 4.

blev slået ned med tab af flere hundrede tusinde polakker. Det diskuteres stadig heftigt, hvorfor hjalp de allierede ikke modstandsfolkene bedre. Der hersker ingen tvivl om stormagternes indbyrdes mistro og dermed følgende mangel på handlekraft.

En enkelt lille detalje mangler, nemlig, at dele af Den Røde Hær med svære tab forsøgte at undsætte de belejrede, og at tyskerne forinden

med stort held havde gennemført en offensiv, som påførte de russiske styrker svære tab og nærmest lammede dem, da forsyningslinjerne var på bristepunktet.

Tyskernes hensigt i Danmark var, i lighed med Warszawa at lokke modstandsbevægelsen frem for een gang for alle at uskadeliggøre, at slagte den.

Men så dumme var vi altså ikke.

Bitten og jeg mødes med Lille Svend

Han melder klart ud, ingen, absolut ingen af os, må blande sig i urolighederne, vi skal blive inde, til han kontakter os igen, vi må ikke færdes ude, og vi må under ingen omstændigheder gribe til våben.

Aldrig havde jeg oplevet Lille Svend så bekymret og alvorlig som her, han lagde megen vægt på, at jeg instruerede alle i gruppen om, at denne ordre skulle følges helt og fuldt.

Det var hans fornemmelse eller opfattelse, om man vil, at tyskerne ville provokere den væbnede del af modstandsbevægelsen frem for at udslutte den, som den gjorde en måned senere i Warszawa i Polen.

Afskrift fra illegalt blad:

«Patriot faldet:

En af Danmarks ypperste Frihedskæmpere er faldet Svend kaldtes han af sine Kammerater, for hvem han var det store ideal. I rigt Mål ejede han Egenskaber, som gjorde ham vellidt af alle, han kom i Berøring med, thi altid var han jævn og ligefrem og aldrig imponeret af sine egne Bedrifter.

Et Mandfolk var han, og hans Mod, Punktlighed og Organisationsevne forenet med en sjælden Ildhu prægede ham, lige til han faldt på sin sidste Aktion for den Sag, han elskede og satte højest af alt.

Et smerteligt Tab er påført hans Kammerater.

Æret været hans minde».

Umiddelbart syntes vi, at han dramatiserede noget, men efterhånden som han berettede om sin tur gennem den belejrede by, de vilde skyde-rier og de store tyske troppestyrker med panservogne og artilleri, som han havde observeret opmarcheret flere steder uden for byen, bl.a. ved Glostrup, og som udgjorde en jernring, fik vi en fornemmelse af, at en katastrofe truede.

Men Bitten trak vejret lettet, og unge, som vi var, hyggede vi os, nød det gode vejr, og da hun boede noget afsides, var vi ret uforstyrrede, de tyske patruljer kom ikke i vor nærhed.

Tyske tanks kørte rundt i de københavnske gader. Tyske kanoners granater slog ned i beboelsesejendomme – to blev dræbt ved Nørrebro Runddel af kanonild. Her en kanonstilling på Rådhuspladsen i København.

Når en far med sine børn sidder op og ned ad en parkeret tanks med tilhørende skarpt bevæbnede tyske kamptropper og fodrer duerne, er det da godtroenhed – naivitet eller en bevidst indsats for at nedbryde soldaters kampmoral?

Demonstrerer han? At han er ikke bange for Herrefolket.

Hvorledes skal man vurdere disse episoder på Rådhuspladsen?

En tysk motorcykelpatrulje fejer danskere væk fra fortovene ved simpelthen at køre mod dem. Under disse tumulter havner en ældre dame på sidevognen. Hun hager sig fast i sidevognens maskingevær og hamrer sin paraply ned i soldatens stålhjelm, medens hun på uforfalsket dansk skælder dem ud for at være motorbøller? En nobel herre med blød hat overfaldes af tysk soldat på værste gadedrengemaner og får slået hatten af, han samler den op, børster gadenavset af og hilser overfaldsmanden med et: «Auf Wiedersehen, Grüss Gott.» (På gensyn, må Gud være med dig)

Damen beklagede sig til landsmænd over den elendige paraply, som gik i stykker, da hun bankede løs på de tyske soldater, men trods alt hun nåede fire.

Psykologisk krigsførelse

Når folk soledede sig i byens parker med tanks og skydende tyskere i de nærmeste gader, var det da udtryk for forvovenhed, mod eller en til det vanvittige grænsende tyrkeretro på, at lille mig ville intet ske? Altså en naivitet ud over alle grænser? Eller Civil Ulydighed? De tyske tropper i Danmark var under Folkestrejkerne som deres ledere rystet i deres grundvold.

Deres tro på sig selv, som det ubesejrede Herrenvolk, fik skår, men var prisen, som den danske befolkning betalte for høj? Alle var parat til at yde sit, man hørte ingen jammer, alle var klar over, at klynken ikke hjalp, kun ved at stå sammen kunne man vinde over uhyrerne. Der var en ubeskrivelig stemning, man var stolte over, at man endelig markerede sig overfor tyskerne og den ganske verden. Vi er danske, og det vil vi fortsætte med at være.

Men! Selvrespekten var dyrekøbt. 100 blev dræbt og mere end 1000 blev såret.

På sight seeing

Da vi ikke, blandt andet på grund af de mange nazister og den tyske officer, der kom hos os, havde kontakt med nogen «gode danskere,» besluttede Bitten og jeg, da det gik hårdest til, at opsøge min mor.

På vor vej tilbage, hen under aften skulle vi igen passere Amagerbrogade. Gaderne var spærret af barrikader af brosten, fliser, skraldebøtter. Alt brændbart, som man kunne skrabe sammen, var lystige flammende bål på barrikaderne i den lyse sommeraften.

Her så vi folk smadre en nazistisk slagterforretning, hvor folk smed alt ud på gaden, stablede det op i en barrikade og satte ild til. Pludselig kom en prærievogn fyldt med tyske soldater ud fra en sidegade. Soldaterne sprang ned og begyndte at skyde vildt. Vi sprang ind i en opgang med en ældre gangbesværet mand bag os, sprang op ad trapperne. På tredje sal åbnedes en dør på klem og en hånd vinkede os ind. Næppe var døren gledet sagte i, før vi hørte skud i opgangen.

Tyskerne forsvandt, da vi kom ned, fandt vi den gamle mand, stendød, sejlende i blod fra skud i hovedet og hals.

Var nøglen til sejr solidaritet?

Mor fortalte om købmand Jensen, som delte varer ud, brød, mel, gær, konserves, så folk havde noget at stå i mod med under belejringen.

Når kvinderne sagde:

«Det er meget godt, Jensen, men jeg har ingen penge.»

Var hans svar:

«Skulle De engang komme til penge, betaler De, problemet her og nu er, om vi overlever.»